

Аліса у Задзеркаллі

Льюїс Керрол

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Корнієнко В.

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Льюїс Керрол

аліса у задзеркаллі

ЧОРНІ

БІЛІ

Білий Пішак (Аліса) починає і стає Королевою за 11 ходів

1. Аліса зустрічає Чорну Королеву 34
 2. Аліса через d3 (залізниця) ходить на d4 (Круть і Верть) 59
 3. Аліса зустрічає Білу Королеву (з шаллю) 76
 4. Аліса ходить на d5 (крамничка, ріка, крамничка) 84
 5. Аліса ходить на d6 (Гоголь-Моголь) 92
 6. Аліса ходить на d7 (ліс) 109
 7. Білий Кінь бере Чорного Коня 126
 8. Аліса ходить на d8 (коронація) 143
 9. Аліса стає Королевою 143
 10. Аліса “рокірується” (бенкет) 157
 11. Аліса бере Чорну Королеву і виграє партію 164
1. Чорна Королева відходить на h5 42
 2. Біла Королева ходить на c4 (ловить шаль) 83
 3. Біла Королева ходить на c5 (стає Вівцею) 84
 4. Біла Королева відходить на f8 (залишає на полиці яйце) 91
 5. Біла Королева ходить на c8 (рятуючись від Чорного Коня) 117
 6. Чорний Кінь ходить на e7 127
 7. Білий Кінь ходить на f5 142
 8. Чорна Королева йде на e8 (“іспит”) 146
 9. Королеви “рокіруються” 152
 10. Біла Королева ходить на a6 (юшка) 163

DRAMATIS PERSONAE *

(Розміщення перед початком гри)

БІЛІ

Фігури Пішаки

Круть Стокротка

Одноріг Хтось
Вівця Устриця
Біла Королева Тигрова Лілея
Білий Король Ружа
Дідусь Устриця
Білокінний Лицар-Біляк Жабур
Верть Стокротка
ЧОРНІ
Пішаки Фігури
Стокротка і оголь-Моголь
Салонний Саєць Тесля
Устриця Морж
Крихітка Лілейка Чорна Королева
Оленя Чорний Король
Устриця Ворон
Кеп-Валюшник Чорнокінний Лицар-
Чорноморець
Стокротка Лев

Авторова передмова до 6-го видання 1897 р., що довело загальний наклад

“Аліси” до 61-ої тисячі примірників

Оскільки шахова задача, вміщена на попередніх сторінках, декого з читачів загнала у глухий кут, певно, годилося б пояснити, що її складено за всіма правилами — якщо мати на увазі самі ходи.

Щоправда, черговості ходів чорних та білих дотримувано не так суворо, як належало б, а “рокірування” трьох Королів просто означає, що всі вони потрапляють до палацу; але кожен, хто завдасть собі клопоту порозставляти фігури і зробити зазначені ходи, впевниться, що “шах” Білому Королю на 6-му ході, втрата з боку чорних Чорного Коня на 7-му та фінальний “мат” Чорному Королю цілком відповідають законам гри.

Нові слова у вірші “Курзу-Верзу” (див. с. 25) призвели до різнобою у їхній вимові, тож, мабуть, годилося б дати пояснення і з цього приводу. У “яски” наголос падає на останній склад, а в слові “пичхали” — на передостанній.

Для цього видання, що довело загальний наклад до шістдесят однієї тисячі примірників, свіжі електротипії одержано від гравюру на дереві (їх ще ніколи не використовували для друку і вони в такому ж доброму стані, як і 1871 року, коли їх уперше вигравіювано), і книжка набуде нового життя в нових шатах. Якщо художнє оформлення цього видання різко погіршується проти початкового, то не через несумлінність з боку автора, видавця чи друкаря.

Користуюся слушною нагодою, щоб довести до відома читачів: “Аліса для малят” ** *, ціна якої досі дорівнювала чотирьом шилінгам, відтепер прирівнюється до звичайних одношилінгових книжок із малюнками, хоч я певен, що вона з кожного погляду (за винятком самого тексту, про який мені не випадає судити), значно вища за згадані книжки. Чотири шилінги була цілком розумна ціна для покупця з огляду на вельми відчутні первісні витрати, на які я мусив іти; та що Читацький загал фактично заявив: “На відміну від справді художньої речі, ми не даємо більше як шилінг за книжку з картинками”, то я згоден розглядати свої витрати на книжку як абсолютно збиткові й фактично не продаю її малюкам, а віддаю задарма. Різдво 1896

Дитя із соняшним чолом
І дива спраглим зором!
Хай все змінилося кругом
І поміж нами — гори,
Ця повість — дар мій, знаю, вमितь
Тебе, мій друже, звеселить.
Твоїх не видно зір-очей,
Не чуть дзвіночка сміху,

Ти панна вже — й мене, ачей,
Забула... Але втіха
Зігріє дні мої однак,
Як ти спізнаєш казки смак.
Її почато ще давніш,
Як сонце літнє сяло,
Під сплески весел у човні
Прості слова звучали.
Ті сплески в пам'яті живуть,
Хоча літа ячать: забудь!
Ходи ж, послухай, не барись,
Допоки голос грізний
Гукне до одру — й хоч просись,
Хоч ні, вже буде пізно.
Ми діти, сиві вже нехай,
Нас спать лягати й не благай!
Довкіл мороз, сліпучий сніг,
Похмурий шал хурдиги,
А в нас — дитячий, щасний сміх,
Багаття жаром диха.
В обіймах казки не страшні
І лютої негоди дні.
Хай тихої зажури флер
На повість ліг спроквола,
Хай сонцесяйний день помер
І літо захололо,
Та чарів казки подих зла
Не розіб'є, не подола.
Розділ перший
ЗАДЗЕРКАЛЬНИЙ ДІМ

Одне було ясно: біле кошеня тут приший кобилі хвіст — у всьому завинило чорне. Ось уже добрих чверть години мама-кицька умивала Сніжинку (зрештою без особливих пручань із боку свого чада), і наробити шкоди, сам розумієш, Сніжинка просто не мала змоги.

А вмивали кошенят звичайно так: однією лапою Дина притискала одну з бідолашок вухом до підлоги, а другою немилосердно шатирила весь писочок, починаючи з носа: ось і тепер вона, кажу ж, трудилася в поті чола над білим кошеням, а те лежало собі сумирно, ще й силкувалося мурчати: запевне чуло, що такий ґвалт лишень піде йому на користь.

Натомість чорне кошеня упорано ще вдень, тож поки Аліса, скручена бубликом у кутку великого фотелю, сонливо буркотіла щось собі під ніс, Вуглинка затіяла бучну гру з клубком прядива, яке Аліса взялася було змотати, і качала його по долівці, аж поки розсотала геть, після чого вдарилась у гонитву за власним хвостом серед страхітливої плутанини ковтунуватого прядива, розтягненого на килимі перед коминком.

— Ах ти, маленька шкодо! — скрикнула Аліса і, злапавши кошеня за шкірки, аби показати, що воно в неласці, не знайшла нічого ліпшого, як легенько його цмокнути. — Їй-бо, Дині слід подбати про твої манери! Еге ж, Дино, сама знаєш, слід! — додала вона якомога суворішим тоном, докірливо дивлячись на кицьку, а відтак залізла назад у фотель, прихопивши із собою кошеня з вовною, та й давай знову мотати клубок. Але робота йшла як мокре горить, бо вона ні на хвилику не переставала щебетати: то до кошеняти, то до самої себе. Кошеня сиділо в неї на колінах святе та Боже і вдавало, ніби пильнує, як посувається справа, а то ще простягало лапку і делікатно торкалося клубка — мовляв, і раде б допомогти, та не знає як.

— А чи відаєш ти, Вуглинко, що буде взавтра? — звернулася до нього Аліса. — Могла б угадати, якби виглянула зі мною вранці у вікно, але Дина якраз тебе чепурила, і тобі було ніяк. Я бачила, як хлопці збирали хмиз на ватру, а оберемком-двома, Вуглинко, тут не обійдешся! Тим часом різко похолоднішало, знялася хуртовина і їм перебаранчила. Ну, та дарма, Вуглинко, підемо любити на ватру взавтра! — Тут Аліса двічі-тричі обплела ниткою кошеняті шию, — просто так, аби побачити, як йому пасуватиме, — а кошеня стало виборсуватися, клубок скотився додола і знов розсотав кілька ярдів свого прядива.

— Знаєш, Вуглинко, я була така лиха, — провадила Аліса, щойно вони повмощувались у фотелі знов, — коли угледіла, якої шкоди ти накоїла: я ладна була відчинити вікно і висадити тебе на сніг. Бо хіба ж ти не заробила, кохана моя вреднючко? Що, позичаєш у Сірка очей? Ось не перебивай мене! — Тут вона піднесла догори пальця. — Зараз я викажу всенькі твої гріхи. Перше: сьогодні вранці, поки Дина тебе вмивала, ти двічі кавкнула. Не варто відмагатися, Вуглинко: я чула на власні вуха! Га, що ти сказала? (Аліса уявляла, ніби кошеня з нею балакає.) Мамина лапка тернула очко? Що ж, сама винна: нащо було витрішки продавати?.. Нічого б не сталося, якби ти міцно стулила очі. Ну, годі вже виправдуватися, слухай далі! Друге: коли я підсунула Сніжинці блюдце з молоком, хто відтяг її за хвоста? Кажеш, мучила спрага? А звідки ти взяла, що її — ні?.. І третє: досить мені було спустити тебе з очей, як ти розсотала весь клубок!

— Он скільки, Вуглинко, в тебе гріхів — аж три! І тебе ще не скарано за жоден. Ти знаєш: усі твої покарання я “відкладаю” на середу... А що, коли б і мої отак складувано докупи? — гомоніла вона, звертаючись не так до кошеняти, як до себе. — Що на мене чекало б наприкінці року? Гадаю, запроторили б до буцегарні, далєбі, що так! Або стривай... може, за кожну провину мене б

лишали без обіду — тоді з настанням сумної днини мені довелося б не пообідати разів із п'ятдесят!.. Ну, я не надто б журилася! Куди краще лишитися без стількох обідів, аніж струбити їх усіх за одним при'сідом!

— Чуєш, Вуглинко, як шурхотить об шибку сніг? Солодко-пресолодко, лагідно-прелагідно! Достоту, наче хтось ізнадвору обцілює вікно!.. А як ніжно цілує сніг дерева та поля! Цікаво, чи не закоханий він у них? А тоді повива їх затишною білою габою і, мабуть, чи не нашіптує: “Люлі-люлі, кохані, спіте, аж поки вернеться красне літечко...” А влітку, Вуглинко, пробудившись, усе вбирається в зелену обнову, і дерева та всяка билиночка пританцьовують за кожним подмухом вітровію, о, яка то розкіш! — вигукнула Аліса, заплескала в долоні й знову впустила клубок. — О, як би мені хотілося, щоб так воно й було! Бігме, восени, коли жовкне лист, гаї виглядають сонними...

— Слухай, Вуглинко, а в шахи ти граєш? Ну-ну, не смійся, золотко моє, я цілком серйозно. Бо коли ми нині грали, ти дивилася достоту, наче все розуміла... а коли я сказала: “Шах!” — аж замурчала! Що ж, Вуглинко, то був блискучий хід, і я б таки виграла, якби вражий кінь не втелюючись між моїх фігур. Вуглинко, люба, нумо гуляти у...

Та спершу я хотів би тобі навести бодай кілька звичних Алісиних висловів з її улюбленим зачином: “Нумо гуляти...” Щойно тільки вчора один з них викликав бурхливу суперечку з сестрою. Аліса сказала: “Нумо гуляти у королів та королев”, а сестра, велика поборниця скрупульозної точності, давай доводити, що це — на осиці кислці, бо їхніх Величностей лише двоє, тож Аліса кінець кінцем мусила поступитися: “Гаразд, тоді ти будеш кимось одним, а я — рештою всіма”. А раз вона мало не на смерть налякала свою стару нянечку, зненацька зіпонувши їй на вухо: “Нумо гуляти, нянечко, в гієну та костомаху! Я — голодна гієна, а ти —

костомеха!”

Але ми одбігли від Алісиної балачки з кошеням. А вона тим часом вела далі:

— Нумо гуляти, Вуглинко, в Чорну Королеву. Знаєш, що мені здається?.. Якби ти сіла та згорнула на грудях руки, з тебе вийшла б викапана Чорна Королева. Ану лиш спробуй, золотко моє! — І Аліса зняла із шахового столика Чорну Королеву та й поставила її перед кошеням, мовляв, ось тобі взірець, мавпуй! — але вийшов із того пшик і найперше тому, бо, мовляв за Алісою, кошеня затято не згортало лапок, як годиться. Тож на покару Аліса висадила його на коминак перед Дзеркалом — хай бачить, яке воно ледащо! — А якщо ти зараз же не схаменешся, — додала вона, — я спроваджу тебе за шкло у Задзеркалля. Ну, що ти на те скажеш?

— От якби ти, Вуглинко, прикоротила язика, а натомість наставила обидва вуха, я виклала б тобі всі свої думки про Задзеркальний дім. По-перше, там є світлиця, онде за шклом, бачиш? — докладна копія нашої вітальні, тільки все там навпаки. З фотелю, як звестися навшпиньки, мені було б видно її всю, крім коминкового нутра. Ох і кортить же кинути туди оком! Страх цікаво знати, чи палає в них узимку вогонь? Так воно чи ні, зроду не вгадаєш, одне лиш очевидно: тільки закуриться наш коминак — сотається димок і в тамтій світлиці... але то може бути хіба дурисвітство, просте бажання напустити туману, мовляв, дивіться — вогонь горить і в нас. І книжки в них до пари нашим, тільки слова навиворіт; я знаю це напевне, бо якось показала їм у Дзеркало нашу книжку, а вони мені звідтам — свою.

— Ну, то як, Вуглинко, хочеш пожити в Задзеркальнім домі? Цікаво, чи там тобі давали б молока? Хоча хтозна, може, задзеркальне й не питне... Ага, Вуглинко, ще задзеркальний коридор! Якщо двері нашої вітальні розчахнути навстіж, видно краєчок коридору в Задзеркальному домі і поки сягає око, він

достоту, як наш, але хтозна, може, далі вони з нашим — небо і земля?.. Ой, Вуглинко, як було б здорово, коли б нам з тобою пощастило пройти крізь скло у Задзеркальний дім! Я певна, що пощастить, лелечки, там повно таких дивоглядів! Нумо гуляти, Вуглинко, ніби можна якось туди пробратися. Ніби дзеркало розтало і крізь нього можна пройти, наче крізь туман... О, диви, диви, воно вже, мов туман! Пройти крізь нього — невелика штука...

Завершила вона свою тираду вже стоячи на коминковій полиці, хоча й навряд чи пояснила б, як там опинилася. А дзеркало і справді тануло, уподібнюючись до лискуcho-сріблястого серпанку.

Ще мить — і Аліса пройшла крізь нього і легко скочила у Задзеркалля. Насамперед вона зазирнула в коминак і, на превелику свою втіху, впевнилася, що там таки палає вогонь, — яскраво, як і той, що залишився вдома.

“А отже, холодніше тут не буде, — втішилася Аліса, — навпаки, я зігріюся ще дужче, бо нікому буде ганяти мене від вогню. Ото буде сміхота: побачать мене у дзеркалі, а дістати — зась!”

Та й давай роззиратися довкола і тут постерегла: усе, що вдавалося побачити з їхньої вітальні, було геть сіре і нецікаве, зате решта убрання переходила найбуйнішу уяву. Приміром, картини на стіні біля коминка видавалися живими, а знайомий годинник на коминковій полиці (у дзеркалі було видно тільки його затилля) мав обличчя карлуватого дідка, і воно до неї шкірилося!

“Проти нашої ця світлиця — достеменний свинюшник”, — мовила собі на думці Аліса, завваживши у попелі під коминком кілька шахових фігур, а ще за мить злегка ойкнула з подиву і стала навкарачки, приглядаючись: шахові фігури походжали туди-сюди, гуляючи парами!

— Он Чорний Король із Королевою, — озвалася Аліса (пошепки, щоб їх не сполохати). — А онде Білий Король із Королевою, верхи на лопатці... А ондечки прогулюються

попідручки дві Тури... Скидається на те, що вони мене зовсім нечують, — провадила вона, ще нижче нагинаючи голову, — ідесь-найдівніш не бачать... Чудасія, та й годі, я чую себе невидимкою...

Тут якийсь писк позад Аліси змусив її рвучко озирнутися, і вона встигла побачити, як на шаховому столику беркицьнувся один із Білих Пішаків та й давай вибрикувати ногами, — оце так дивоглядія, що ж то буде далі?!

— Я чую голос свого малятка! — зойкнула Біла Королева і так несамовито рвонула з місця, що звалила в попіл Білого Короля. — Люба моя Лілейко! Моя багрянородна мурочко! — і вона, мов навіжена, подерлася вгору по ґратках.

• • •

Далі — у повній книжці «Аліса у Задзеркаллі».
nashaknyga.com.ua